

Er ref/dnr: KN2024/00755

Klimat- och
näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten

Stockholm 12 juni 2024

Yttrande över betänkandet Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet

Naturskyddsföreningen har givits tillfälle att yttra sig över Regeringsprövningsutredningens betänkande *Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet* (SOU 2024:11). Föreningen har fått anstånd med att inkomma med yttrande till den 19 juni 2024.

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen tillstyrker utredningens förslag att de beslut om områdesskydd enligt miljöbalken och de beslut enligt terrängkörningsförordningen som idag överklagas till regeringen framöver ska överklagas till domstol (kapitel 4 och 5).
- Naturskyddsföreningen tillstyrker utredningens förslag avseende överlämnade mål till regeringen (kapitel 8). Föreningen anser dock att regeringen, utöver utredningens förslag, bör ta fram författningsförslag som innebär att regeringens beslut om tillstånd ska innehålla information om möjligheten att ansöka om rättsprövning av regeringens beslut.
- Naturskyddsföreningen tillstyrker utredningens förslag avseende regeringens tillåtlighetsprövning och myndigheters skyldighet att underrätta (kapitel 9). Föreningen anser att även regeringens beslut om tillåtlighet ska innehålla information om möjligheten att ansöka om rättsprövning av regeringens beslut.
- Naturskyddsföreningen motsätter sig inte att artikel 1.3 och 2.4 i MKB-direktivet genomförs i svensk rätt, men avstyrker utredningens förslag till genomförande av artikel 2.4 så som det utformats. Föreningen ser fördelar med att artikel 1.3 och 2.4 i MKB-direktivet genomförs på ett

tydligt sätt. Ett sådant genomförande skulle innebära att situationer liknande den som uppstod efter det att Cementa under sommaren 2021 fick sin ansökan om täkttillstånd vid Slite på Gotland avvisad av Mark- och miljööverdomstolen inte uppstår igen. Föreningen menar dock att utredningens förslag inte tillräckligt tydligt återspeglar att en förutsättning för undantag enligt artikel 2.4 är att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas. Möjligheten till undantag från direktivet får endast tillämpas i undantagsfall och möjligheten till undantag enligt artikel 2.4 är snävare än enligt artikel 1.3. Av detta skäl avstyrker föreningen utredningens förslag i de delar som avser att genomföra artikel 2.4 i svensk rätt, dvs undantag enligt 6 kap. 49 § miljöbalken och den efterföljande tillståndsprövning enligt 17 a kap. miljöbalken (utredningens förslag 10.3.2 samt övriga förslag som är en följd av detta förslag).

- Föreningen anser att utredningens förslag föranleder ett behov av att genomföra ändringar i lag om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Specifika synpunkter

Undantag enligt artikel 2.4 bör inte genomföras på samma sätt som undantag enligt artikel 1.3 (Utredningens förslag 10.3)

Som utredningen skriver så framhåller EU-kommissionen i sin vägledning att undantag innebär avsteg från allmänna bestämmelser. Undantagen i artikel 1.3 och 2.4 ska därmed tillämpas restriktivt vilket bekräftas av EU-domstolens praxis. Restriktivitet bör därför utgöra en utgångspunkt i det svenska genomförandet.

Av artikel 2.4 framgår uttryckligen att ett krav för att undantag ska kunna göras är att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas. Något motsvarande krav finns inte för undantag enligt artikel 1.3. Det finns inte någon artikel i MKB-direktivet som uttryckligen anger direktivets mål men av EU-domstolens praxis framgår att direktivets huvudsakliga ändamål är att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska bli föremål för en bedömning av denna påverkan innan tillstånd ges.¹

Föreningen instämmer i utredningens bedömning att utrymmet för undantag enligt artikel 2.4 är snävare än enligt artikel 1.3 samt utredningens utgångspunkt att restriktivitet bör utgöra en förutsättning för det svenska genomförandet. Föreningen kan dock inte se att utredningens förslag återspeglar den skillnad som finns mellan de två undantagsbestämmelserna. De föreslagna nya bestämmelserna i 6 kap. och det nya 17 a kap. miljöbalken behandlar till sin lydelse och systematik direktivets två olika

¹ Se EU-domstolens dom i C-411/17, *Doel*, punkt 108.

undantagsbestämmelser på ett mycket snarlikt sätt. Tröskeln för undantag är högre ställd för undantag enligt 7 kap. 49 § eftersom det krävs en *betydande* negativ påverkan och inte enbart en negativ påverkan på syftet med verksamheten. Föreningen ifrågasätter trots denna högre tröskel att utredningens förslag utgör ett korrekt sätt att införliva och genomföra artikel 2.4 i MKB-direktivet.

Enligt utredningen finns inte skäl att ställa ytterligare krav på förfarandet när det gäller undantag enligt artikel 2.4 i MKB-direktivet i förhållande till den ordning som utredningen har föreslagit för undantag enligt artikel 1.3. Utredningen föreslår att ett undantag enligt artikel 1.3 och ett undantag enligt artikel 2.4 innebär undantag från samma bestämmelser i 6 kap. miljöbalken. Föreningen anser att detta inte är en tillfredsställande lösning.

Av EU-kommissionens vägledning för undantag enligt MKB-direktivet framgår att ett krav för undantag enligt artikel 2.4 är att det ska "vara omöjligt att uppfylla de *fullständiga* kraven i direktivet utan att syftet med projektet äventyras" (föreningens kursivering).² Föreningen anser att EU-kommissionens vägledning ger stöd för att medlemsstaterna snarare bör genomföra artikel 2.4 på så vis att det i första hand är delar av MKB-processen, antingen processuella/formella delar eller tematiska delar, som ska omfattas av undantagsbestämmelsens tillämpning. I sista hand bör undantagsbestämmelsen tillämpas så att den omfattar hela MKB-processen.

Ett hypotetiskt exempel är en befintlig verksamhet där det finns goda kunskaper från tidigare tillståndsprövningar, tillsyn och egenkontroll om verksamhetens påverkan på fridlysta arter och utsläpp till luft. Till följd av förändringar i omgivningen har dock förutsättningar för utsläpp till vatten ändrats och det skulle krävas provtagningar och undersökningar under en längre tid för att leva upp till kraven i 6 kap. miljöbalken. I en sådan situation, givet att övriga förutsättningar för undantag skulle vara uppfyllda och att de materiella kraven i ramdirektivet för vatten kan uppfyllas, skulle undantagsbestämmelsen kunna tillämpas avseende kravet på underlag om påverkan på vattenförekomster. I övrigt skulle miljökonsekvensbedömningen ske i enlighet med 6 kap. miljöbalken.

Ett annat hypotetiskt exempel är en situation där det visserligen finns ett tidskritiskt behov av att en verksamhet får genomföras, men att det är tillräckligt att göra undantag från bestämmelserna om avgränsningssamråd för att resterande delar av bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken inte ska utgöra hinder för att verksamheten kan genomföras i tid. Då skulle undantag kunna medges just för detta.

---

² Europeiska kommissionens tillkännagivande, Vägledning om tillämpningen av undantag enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU, ändrat genom direktiv 2014/52/EU) – artiklarna 1.3, 2.4 och 2.5, 2019/C 386/05, 14 november 2019, s. 16.

Ett genomförande som gör det möjligt att utifrån omständigheterna i det enskilda fallet skraddarsy vilka bestämmelser i 6 kap. miljöbalken som verksamheten ska undantas ifrån skulle enligt föreningen bättre återspegla skillnaderna mellan de två undantagsbestämmelserna i direktivet. För det första krävs det, för undantag enligt artikel 2.4, att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas vilket inte krävs för undantag enligt artikel 1.3. För det andra är möjligheterna till undantag enligt artikel 2.4 snävare än möjligheterna till undantag enligt artikel 1.3.

Föreningen vill även påpeka att det av ordalydelsen av artikel 2.4 är väldigt tydligt att det är en undantagsbestämmelse som ska tillämpas i undantagsfall. Av lagrummet framgår att medlemsstaterna får "i *undantagsfall, undanta* en ett visst projekt från de bestämmelser som fastställs i detta direktiv" (föreningens kursivering). Lagstiftaren har valt att explicit ge uttryck för att undantagsmöjligheten ska användas undantagsvis. Detta skiljer sig från andra möjligheter till undantag i EU:s miljö rätt, motsvarande formulering saknas i undantagsbestämmelserna i fågel-, livsmiljö och ramvattendirektivet, vilket visar hur snävt artikel 2.4 ska tillämpas. Detta kommer inte till uttryck i den av utredningen föreslagna lydelsen av 6 kap. 49 § miljöbalken.

Utredningen redogör för att artikel 2.4 har tillämpats i mycket få fall. Enligt EU-kommissionens vägledning var projektets angelägenhetsgrad, i de fall artikel 2.4 har använts, sådant att det ansågs strida mot allmänintresset och utgöra ett hot mot politisk, administrativ eller ekonomisk stabilitet och säkerhet om projektet inte genomfördes. Enligt kommissionens vägledning finns det i en sådan situation ett visst – om än begränsat – utrymme för att tillämpa undantag förutsatt att alla villkor är uppfyllda. Föreningen anser inte att den föreslagna lydelsen av 6 kap. 49 § miljöbalken återspeglar att det *visst* om än *begränsat* utrymme för undantag när den politiska, administrativa eller ekonomiska stabiliteten och säkerheten hotas. Föreningen anser att dessa kriterier inte enbart kan komma till uttryck genom förarbeten eller vägledningar utan bör komma till tydligare uttryckt direkt i lag.

För föreningen är den föreslagna lydelsen av 6 kap. 49 § miljöbalken ytterligare ett skäl att avstyrka förslaget. Skulle regeringen välja att gå vidare med utredningens förslag bör det ändras så att ordalydelsen i det svenska införlivandet ligger närmare ordalydelsen av artikel 2.4.

Föreningen delar utredningens beskrivning av att artikel 2.4 har ett brett tillämpningsområde i fråga om vilka verksamheter som kan komma i fråga för ett undantag och att det kan vara en stor skillnad mellan de verksamheter och åtgärder som kan bli aktuella för ett undantag och de situationer som föranleder ett undantag. Föreningen vill dock betona att det måste vara grundligt utrett vilken omfattning av verksamheten som krävs för att avvärja ett hot mot den politiska, administrativa eller ekonomiska stabiliteten och säkerheten. Om delar av behovet av de nyttor som verksamheten ger upphov till kan tillfredsställas genom exempelvis substitution eller import så kan

undantaget endast avse den tillkommande mängd nytta som behövs från den aktuella verksamheten för att avvärja det hot som har identifierats.

Avslutningsvis vill föreningen betona att Århuskonventionen innehåller ett undantag som liknar det i artikel 1.3 men saknar motsvarande undantag som finns i artikel 2.4. Som utredningen redogör för har Århuskonventionens efterlevnadskommitté uttalat att inte ens i den typ av kris som förelåg i samband med spridningen av sjukdomen covid-19 så får de bindande rättigheter som konventionen ger upphov till inskränkas. Föreningen menar att det därför är av yttersta vikt att det förfarande för miljöbedömning som ska användas i situationer då undantag enligt artikel 2.4 tillämpas, utformas för att uppfylla de krav som framgår av såväl konventionen som direktivet för att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas. Föreningen menar att detta talar för att införlivandet av undantaget i artikel 2.4 borde utformas så att den restriktivitet som kommer till uttryck i artikeln och i vägledningar kommer till uttryck direkt i lag samt att undantag inte utan vidare ska omfatta samtliga bestämmelser i 6 kap. miljöbalken utan undantaget ska endast avse de bestämmelser som måste undantas för att avvärja det hot mot politisk, administrativ eller ekonomisk stabilitet och säkerhet som anses föreligga.

Med detta sagt anser föreningen att det finns goda skäl för att som utredningen föreslår dela upp prövningen av om undantag kan tillämpas och den efterföljande tillståndsprövningen av verksamheten. Om undantag ska tillåtas, blir det till föga nytta för verksamhetsutövaren om saken ska prövas inom den reguljära tillståndsprövningsprocessen. Föreningen anser även att det finns goda skäl att som utredningen föreslår låta länsstyrelsen vara den myndigheten som tar emot och bereder en ansökan om undantag.

Föreningen anser dock att det av ett beslut om undantag enligt 6 kap. 49 § miljöbalken *alltid* ska framgå vilka uppgifter för att bedöma verksamhetens miljöpåverkan som en ansökan om tillstånd enligt 17 a kap. ska innehålla. Enligt utredningen ska det framgå om det behövs, se förslag 10.3.5. Föreningen anser att en sådan redovisning alltid behövs för att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas trots att verksamheten undantas från delar av eller samtliga bestämmelser i direktivet.

Utredningens förslag avseende tillståndsprövning efter beslut om undantag (Utredningens förslag 10.4)

Föreningen instämmer i utredningens bedömning att ett undantag enligt artikel 1.3 och 2.4 inte bör innebära undantag från krav på tillståndsprövning. I denna del landar utredningen i att det utifrån tydlighet och effektivitet för berörda aktörer finns uppenbara fördelar med en gemensam prövningsordning för båda undantagen. Som redan framgått är föreningen av en annan uppfattning. Undantagsmöjligheten enligt artikel 2.4 och den efterföljande tillståndsprövningen av verksamheter som fått undantag borde enligt föreningen genomföras på ett annat sätt än undantagsmöjligheten enligt artikel 1.3.

Enligt utredningen bör det införas bestämmelser för miljöprövningsdelegationens handläggning av tillståndsärenden. Utredningen föreslår därför att sådana krav införs i 17 a kap. 7 § miljöbalken. Syftet är att tillståndsprövningen enligt 17 a kap. ska vara i överensstämmelse med Århuskonventionen, MKB-direktivet och unionsrätten i övrigt, samt allmänna förvaltningsrättsliga principer. Avseende de ärenden som handläggs av regeringen är det dock endast beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen som är tillämpligt enligt utredningens förslag. Enligt praxis följs de principer som kommit till uttryck i förvaltningslagen i stor utsträckning också vid handläggningen av förvaltningsärenden hos regeringen och regeringen är skyldiga att följa kraven enligt Århuskonventionen samt MKB-direktivet och unionsrätten i övrigt. Utredningen anser därför att det är lämpligt att regeringen tillämpar den föreslagna handlägningsordningen analogt.

Föreningen anser inte att det är lämpligt att låta handläggningen av tillståndsärenden regleras av praxis och analog tillämpning av lagstiftning. Undantag enligt artikel 2.4 kräver att direktivets mål ändå ska kunna uppfyllas. Därutöver behöver övrig unionsrätt med materiella miljökrav prövas vid tillståndsprövningen. Behovet av tydliga handlägningsregler är lika stort för ärenden som handläggs av regeringen som för de ärenden som handläggs av länsstyrelsen. Föreningen anser därför att tillämpningsområdet för 17 a kap. 6 och 7 §§ miljöbalken ska utökas till att även avse ärenden som handläggs av regeringen.

Avslutningsvis instämmer föreningen i utredningens förslag att tillstånd enligt 17 a kap. miljöbalken ska tidsbegränsas. Föreningen motsätter sig att utredningens förslag ändras på så vis att den föreslagna gränsen på fyra år förlängs.

Utredningens förslag kräver att rättsprövningslagen ändras

Utredningen föreslår att det är regeringen som ska besluta om undantag från MKB-direktivets krav, se avsnitt 10.3.1 och avsnitt 10.3.2. Utredningen uppger att eftersom det är regeringen som beslutar om undantag från kraven på en specifik miljöbedömning så kommer besluten inte kunna överklagas. Utredningen anser dock, med hänvisning till HFD 2022 ref. 50, att miljöorganisationer kommer att ha möjlighet att ansöka om rättsprövning av besluten.

Av 2 § lag om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (rättsprövningslagen) framgår att miljöorganisationer får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i Århuskonventionen. Föreningen menar att det är tydligt av bestämmelsens ordalydelse att ett tillståndsbeslut som regeringen kommer att meddela enligt det av utredningen föreslagna 17 a kap. miljöbalken omfattas av rättsprövningslagen. Det är däremot inte tydligt av bestämmelsens ordalydelse att även beslutet om

att undanta verksamheten från kravet på en specifik miljöbedömning omfattas av rättsprövningslagen.

Utredningen hänvisar i denna del till HFD 2022 ref. 50. Omständigheterna i det specifika fallet var dock annorlunda än de som kommer vara för handen om utredningens förslag genomförs. Utredningen föreslår nämligen en separat process om ansökan om undantag från kraven i 6 kap. miljöbalken. Den processen föregår tillståndsprövningen enligt 17 a kap. miljöbalken.

I HFD 2022 ref. 50 var det snarare en integrerad prövning av undantag och tillstånd som var föremål för prövning. Beslutet om undantag från kravet på specifik miljöbedömning och beslutet om tillstånd meddelades av regeringen i samma ärende med två veckors mellanrum. Det var därför möjligt att utforma en och samma ansökan om rättsprövning så att det avsåg båda besluten. I domen berör inte Högsta förvaltningsdomstolen att beslutet om undantag från kravet på specifik miljöbedömning inte omfattas av rättsprövningslagens ordalydelse.

Enligt fast rättspraxis från EU-domstolen krävs att "bestämmelserna i ett direktiv ska genomföras med obestriddligt bindande verkan samt på ett sådant tillräckligt tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls. Om direktivet syftar till att skapa rättigheter för enskilda innebär detta krav att de personer som berörs ska ges möjlighet att få full kännedom om sina rättigheter".³

Föreningen menar att beslut om undantag från kraven på specifik miljöbedömning är sådana beslut som omfattas av artikel 11 i MKB-direktivet. Rätten till domstolsprövning enligt artikel 11 omfattar inte enbart tillståndsbeslut utan även sådana beslut som omfattas av bestämmelserna om allmänhetens deltagande i MKB-direktivet. Denna bestämmelse, läst tillsammans med artikel 47 i rättighetsstadgan, skapar rättigheter för enskilda och miljöorganisationer. De ska, enligt EU-domstolen, ges möjlighet att få full kännedom om sina rättigheter. Den nuvarande lydelsen av 2 § rättsprövningslagen kan i detta avseende inte anses leva upp till kraven om att genomföra unionsrätten på ett sådant tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls. Rättsprövningslagen behöver därför ändras.

Regeringens beslut behöver besvärshänvisningar

Till skillnad från beslut och domar från myndigheter och domstolar har regeringens beslut ingen information om rätten att få ett sådant beslut prövat av domstol. Av artikel 11.5 i MKB-direktivet framgår att praktisk information om rätten till rättslig prövning i domstol ska göras tillgänglig för allmänheten. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i artikel 9.5 i Århuskonventionen. Ingen av dessa bestämmelser ställer uttryckligen krav på det som vanligtvis benämns som besvärshänvisningar men föreningen menar att de

---

³ Se EU-domstolens dom i C-142/07, *Ecologistas en Acción-CODA*, punkt 39.

båda bestämmelserna, lästa mot bakgrund av EU-domstolens praxis, artikel 47 i rättighetsstadgan och artikel 6 i EKMR, måste tolkas som så att de innebär ett krav på att regeringen i samband med beslut informerar om möjligheten att ansöka om rättsprövning.

I mål C-427/07, Kommissionen mot Irland, noterade EU-domstolen att en av de underliggande principerna i MKB-direktivet är att främja tillgången till rättslig prövning i miljöfrågor i linje med Århuskonventionen. EU-domstolen ansåg i detta avseende att skyldigheten att göra praktisk information tillgänglig för allmänheten om tillgång till administrativa och rättsliga prövningsförfaranden enligt MKB-direktivet utgör en skyldighet att se till att ett specificerat resultat uppnås som EU:s medlemsstater måste säkerställa. EU-domstolen ansåg att enbart tillgängligheten av regler om tillgång till administrativa och rättsliga prövningsförfaranden, genom publikationer eller på internet, och möjligheten att få tillgång till domstolsbeslut inte kan anses säkerställa, på ett tillräckligt tydligt och precist sätt, att allmänheten har givits möjlighet att vara medveten om sina rättigheter när det gäller tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.⁴

EU-domstolens dom säger inte att det måste finnas överklagandehänvisningar, men av avgörandet är två saker tydliga. För det första utgör kravet i artikel 11.5 en rättslig skyldighet för medlemsstaterna i syfte att nå ett visst resultat. För det andra, vilket föreningen läser som en precisering av det resultat som ska uppnås, ska medlemsstaternas fullgörande av skyldigheten resultera i praktisk information som på ett tydligt och precist sätt ger allmänheten kännedom om sina rättigheter. Mot bakgrund av att bestämmelsen avser tillgång till effektiva rättsmedel bör dessa formuleringar läsas tillsammans med artikel 6 i EKMR och den så kallade effektivitetsprincipen som vuxit fram ur Europadomstolens praxis. Enligt principen ska konventionen tolkas så att den tryggar rättigheterna så att de inte blir teoretiska och illusoriska utan praktiska och effektiva.

Vid tiden för EU-domstolens avgörande fanns redan en omfattande praxis från Europadomstolen men rättighetsstadgan var däremot bara några år gammal och EU-domstolens praxis var ännu blygsam. Sedan dess har dock EU-domstolen vid ett flertal tillfällen uttalat att artikel 47 i rättighetsstadgan, som motsvarar artikel 6 i EKMR, är tillräcklig i sig och behöver inte tydliggöras genom unionsrättsliga eller nationella bestämmelser för att ge enskilda en rättighet som kan åberopas som sådan.⁵

Århuskonventionen kräver överklagandehänvisningar för beslut där en begäran om miljöinformation avslås, se artikel 4.7 i konventionen. Av *The Aarhus Convention: An Implementation Guide* (vägledningen), som publicerats av FN:s ekonomiska kommission för Europa, UNECE, framgår följande. Artikel 9.5 kräver att parterna tillhandahåller information till allmänheten om förfaranden för tillgång till rättslig prövning. Detta förstärker kravet i artikel 3,

---

4

⁵ EU-domstolens dom den 8 november 2022 i mål C-873/19, *Deutsche Umwelthilfe* (typgodkännande av motorfordon).

punkt 3, att varje part måste främja miljöutbildning och medvetenhet om hur man får tillgång till rättsmedel. Sådan information kan tillhandahållas på en mängd olika sätt. Ett exempel finns i själva konventionen. Enligt artikel 4.7 ska ett beslut om att avslå en begäran om miljöinformation innehålla information om tillgång till prövningsförfarandet enligt artikel 9.⁶

Därutöver kräver konventionen enligt artikel 9.5 att medlemsstaterna inrättar lämpliga mekanismer för att övervinna hinder för tillgång till rättsmedel. Ett hinder som vägledningen identifierar är brist på information om tillgång till rättsmedel. Enligt vägledningen kan parter till konventionen införa krav på överklagandehänvisning, likt de som krävs enligt artikel 4.7, när de utfärdar beslut om tillstånd som omfattas av kraven i artikel 6.

I svensk doktrin har bristen på information om möjligheten att ansöka om rättsprövning främst berörts av Thomas Bull.⁷ I de två artiklar som Bull har publicerat diskuteras avsaknaden av information om möjligheten att ansöka om rättsprövning främst i relation till artikel 6 i EKMR. Artiklarna berör inte hur denna brist förhåller sig till artikel 47 i rättighetsstadgan. Bull konstaterar att det inte går att säga säkert om detta är en ordning som är förenlig med Europakonventionen. Något rättsfall från Europadomstolen avseende artikel 6 i EKMR som direkt rör situationen att den enskilde har vetskap om det beslut man är missnöjd med, men inte fått någon information om hur man kan vända sig till domstol för att få det prövat har Bull inte kunnat hitta.

Vidare skriver Bull att Europadomstolen har påpekat att det krävs ett rättsmedel som är praktiskt möjligt att använda sig av och att de som berörs av ett beslut ska få tillräcklig information i god tid och från en offentlig källa om möjligheterna att klaga på beslutet.⁸ Bulls slutsats är att det finns starka skäl att tro att en ordning där man inte har garantier för att enskilda informeras tydligt och klart om möjligheten att ansöka om rättsprövning står i strid med konventionens krav.

Som nämnts ovan diskuterar inte Bull den svenska ordningen utifrån artikel 47 i rättighetsstadgan. Av artikel 52.3 i rättighetsstadgan framgår att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Artikel 6 i EKMR motsvaras av artikel 47 i rättighetsstadgan. Det finns inget avgörande från EU-domstolen som besvarar frågan om rätten till effektiva rättsmedel även innebär en skyldighet att i samband med beslut få information om att rättsmedel finns tillgängliga. Bulls slutsats är att det finns starka skäl att tro att den svenska ordningen står i strid med EKMR:s krav. Mot

---

⁶ UNECE, *The Aarhus Convention: An Implementation Guide*, andra utgåvan, sida 205.

⁷ Bull, *Rätt prövning i Rättsprövningen*, Förvaltningsrättslig tidskrift, Häfte nr. 3 2021

⁸ Se *Shamayev and others v. Georgia and Russia*, dom den 12 april 2005, punkt 458–460. Bull hänvisar därutöver till Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk rättspraxis* (2015), sida 540

bakgrund av artikel 52.3 i rättighetsstadgan så smittar denna slutsats av sig även på den svenska ordningens förenlighet med rättighetsstadgan. Föreningen ifrågasätter mot denna bakgrund utredningens slutsats i konsekvensanalysen, avsnitt 12.4.8 och 12.5.6, att förslagen är förenliga EU-rätten och internationell rätt.

Föreningen anser att utredningens förslag föranleder behov av ytterligare författningsändringar som innebär att det ställs uttryckliga krav på att regeringens beslut om undantag från kravet på specifik miljöbedömning samt beslut om tillstånd ska innehålla besvärshänvisningar eller annan typ av information om möjligheten att ansöka om rättsprövning av besluten.

Förslag till remissvar har utarbetats av miljöjuristen Josia Hort.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Karin Lexén
generalsekreterare

Oscar Alarik
chefsjurist